

Lise Nerlov

Cand.mag. i fransk og datalingvistik.

Redaktionschef for fremmedsprog, Alinea.

lne@alinea.dk

Det skal fungere i praksis!

Om udvikling af materialer til sprogundervisning i grundskolen

Som forlagsredaktører arbejder jeg og mine kolleger sammen med lærebogsforfattere, som er lærere i skolen, på seminarier og gymnasier, med udvikling af nye undervisningsmaterialer til engelsk, tysk og fransk i grundskolen. Undervisningen i grundskolen er et område som udvikler sig hele tiden, og hvor fokus jævnligt skifter, dels pga. mediernes opmærksomhed og nye bestemmelser fra Undervisningsministeriet, dels pga. udviklingen inden for pædagogik og læring.

Det gode undervisningsmateriale?

Det gode undervisningsmateriale er vigtigt for alle lærere, men hvad er et godt undervisningsmateriale? Det er naturligvis et materiale der virkelig **fungerer** i den pågældende klasse. Et materiale der motiverer og involverer eleverne, og som rummer passende udfordringer så de lærer noget. Men det er også et materiale der bygger på tidssvarende pædagogik og som lever op til de gældende ministerielle krav til undervisningen. Her skal materialet være en håndsrækning til den lærer der generelt finder det vanskeligt, med den tid der er til rådighed, at skabe en undervisning der blandt andet: tilgodeser differentiering, bevidstgør eleverne om egen læring, omfatter målsætning og evaluering, hviler på et godt fagligt grundlag osv.

Her kommer lærebogsforfattere og forlag ind i billedet. Det er vores fælles opgave at give lærerne denne håndsrækning, og hvordan vi griber den opgave an, vil jeg forsøge at illustrere i det følgende.

Først og fremmest tager forfatterne afsæt i den gode praksis, i hvad der har vist sig at fungere i undervisningen, både med hensyn til didaktik og konkrete undervisningsmaterialer. Det handler nemlig ikke blot om at udvikle materialer der bygger på de nye didaktiske metoder der kommer i søgelyset. Udfordringen består i at fortolke den

nye pædagogik så den kan fungere i overensstemmelse med den gode praksis, samt at indkredse den del af pædagogikken der kan udmøntes i et lærebogssystem. Lad mig give et eksempel som tager udgangspunkt i et af vores nye engelsksystemer:

„Begrebet, ingen helt forstår“

Sådan lød overskriften på en artikel i Folkeskolen 10. dec. 2004 som havde fokus på EVAs rapport om undervisningsdifferentiering i faget dansk. I rapporten kan man læse at der blandt lærerne er meget forskellige opfattelser af hvad undervisningsdifferentiering er for noget, og hvordan praksis kan se ud. Rapporten afslører at differentiering *ikke* praktiseres i særlig høj grad, i hvert fald ikke som tiltænkt med systematisk elevinddragelse, individuelle læringsmål og løbende evaluering.

Nu kan man mene at det ikke er takket være undervisningsmaterialerne at en lærer kan differentiere undervisningen så han imødekommer elevernes forskellige niveauer, interesser og læringstilgange. Det er muligvis rigtigt. Men, alt andet lige, må det lette lærerens arbejde hvis differentieringsmulighederne er indbygget i materialerne.

Dét er grundtanken bag udvikling af et nyt materiale, f.eks. et nyt engelsksystem som indtænker undervisningsdifferentiering i praksis. Det er jo ikke nyt at systemerne indtænker differentiering, men EVA-rapporten tyder på at det er et område hvor de kan gøre det meget bedre.

Udgangspunkt for udviklingen af et materiale er som nævnt en analysefase. Sammen med vores forfattere og konsulenter, der afprøver opgaverne i praksis i deres egne klasser, finder vi ud af hvilke materialetyper der fungerer godt til differentiering og hvorfor. Her dukker der en række materialer op der i større eller mindre grad bygger på teorier/metoder som elevautonomi, mange intelligenser/læringsstile og portfolio metoden. Nævnte metoder/teorier hænger logisk sammen med kravene om f.eks. differentiering, bevidsthed om egen læring, målsætning og evaluering.

Det er et faktum at en del lærebogssystemer allerede forholder sig til mange af ovennævnte ting, men vores erfaringer siger os at systemerne nogle gange bliver så komplekse at gennemskueligheden ryger. Hvis materialet ikke er pærenemt at overskue, skal læreren hele tiden på banen for at styre, forklare og vejlede, og så ryger autonomien - og muligheden for at differentieringen lykkes, bliver mindre. Derfor har vi udviklet et engelsksystem hvor *Topic Book* (tekstbog) og *Task Book* (arbejdsbog) hænger sammen opslag for opslag, og hvor det er meget tydeligt hvilke opgaver der hører til den enkelte tekst. Det er nemlig ikke svært at give eleverne mulighed for at vælge mellem forskellige tekster og opgaver. Det vanskelige er at præsentere eleverne for valgmuligheder som de kan overskue. Den tydelige sammenhæng mellem *Topic Book* og *Task Book* samt brug af

symboler der markerer om eleverne skal tilegne sig nye ord, arbejde kreativt, samtale, lytte, skrive, spille rollespil, osv. gør materialet nemmere tilgængeligt for eleverne.

Med hensyn til bevidsthed om egen læring, målsætning og evaluering lægger materialet vægt på at eleverne bevidst arbejder med strategier i forbindelse med at lytte, tale, læse og skrive. Dette arbejde kædes sammen med målsætning og evaluering så eleven f.eks. før et nyt kapitel sætter sig nogle mål mht. hvilke strategier han/hun vil arbejde med, og efterfølgende evaluerer på disse mål.

Ordforrådstilegnelse og taskorienterede opgaver

Blandt de nyere tendenser inden for forskning i fremmedsprogstilegnelse har forfatterne blandt andet ønsket at fokusere på ordforrådstilegnelse. Kirsten Hastrup og Birgit Henriksen har f.eks. efterlyst „et struktureret og målrettet arbejde med ordforrådstilegnelse“ (Sprogforum 3, 1995). I det nye materiale arbejder eleverne med ord og deres betydning og anvendelse i forbindelse med læsning af samtlige tekster, både før, under og efter læsning.

Keywords *in pairs*

Replace the red words by the keywords which mean almost the same thing. There is one word too many. Check with another pair.

Jess's dream is to play professional football.
The film is about cultural variations.
Jess tries to bend the regulations.
David Beckham is her idol.
Being a housewife is certainly not her ambition.

surely, differences, hero, ambition, rules, fan

Get started! *in pairs*

- Look at the photos, the title and the glossary in your Topic Book. Guess what the text is about.
- Listen to the first six lines of the text. Were your guesses right?
- Read the two extracts from Jess's diary aloud.
- Check your pronunciation with your teacher or your partner.

▲ I før-læsningsfasen introduceres *Keywords*-opgaven hvor eleverne skal arbejde med nogle af de ord de senere møder i læseteksten.¹

▲ Under læsningen bliver eleverne bedt om f.eks. at slå ord op i ordlisten eller arbejde med udtale. Efter læsningen skal de samle ord i *My own dictionary*, jf. det lille symbol.

I forbindelse med *My own dictionary* opfordres eleverne til at arbejde med nedenstående struktur i deres ordbog. De skal ikke nødvendigvis udfylde alle felter for hvert ord de skriver i ordbogen, men vælge de felter ud som de erfarer fungerer godt når de skal kunne huske og bruge ordene senere. De lærer dermed også hvilken strategi for ordforrådstilegnelse der fungerer bedst for dem. ▼

Write the word in English	Write a definition of the word	Write a sentence with the word	Translate into Danish or another language
<i>banana</i>		<i>long fruit with yellow skin</i>	<i>noun, navneord</i>
		<i>I had a banana for lunch</i>	<i>apple, pear, orange</i>
			<i>banan muz</i>
	Illustrate the word	Write the word class	Write words that belong to the

Blandt de valgfri opgaver er der desuden typisk én opgave der fokuserer på ord, f.eks. sorterings- eller associationsøvelser, eller øvelser hvor eleven skal bruge ordene i en ny sammenhæng.

Tasks er opgaver der har et kommunikativt sigte, og som har flere løsninger. Flertallet af opgaver i materialet er udformet som tasks hvor det er indholdet der er i centrum, samtidig med at opmærksomheden på den sproglige udtryksside skærpes, så eleverne får mulighed for at anvende sproget og ordene på en naturlig måde, hvor det er indholdet og ikke det fejlfri sprog, som er i centrum.

Målet med det nye engelsksystem, som er omtalt i eksemplet, er at læreren med dette materiale har lettere ved at differentiere sin undervisning. Det betyder at materialet skal være nemt at bruge for eleverne. Det skal være overskueligt så de til en vis grad selv kan vælge hvilken færdighed, opgavetype, arbejdsform og organisationsform der er hensigtsmæssig at vælge i henhold til deres individuelle læringsmål. Nogle lærere synes at de krav der stilles til eleverne her står i skarp kontrast til hvad der egentlig kan lade sig gøre i praksis. Jeg siger bestemt heller ikke, at materialet kan sikre at eleverne magter denne selvforvaltning. Læreren skal stadig hjælpe nogle elever rigtigt meget med at sætte mål, evaluere, osv. Men hvis en del af denne hjælp kan komme fra lærebogsmaterialet, har forfatterne og forlaget nået deres mål.

Note

Uddragene fra Pit Stop, Task Book, på disse sider bringes med tilladelse fra forlaget Alinea.

Litteratur

Flemmer, Vibeke & Lene Juul: Pit Stop #6. Kbh.: Alinea, 2005.